

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ S/4 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ 5/4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодида Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Аббасов Беҳзод Бахтиёрович

1946 – 1965 ЙИЛЛАРДА ФАРҒОНА ВОДИЙСИДА ИРРИГАЦИЯ ВА МЕЛИОРАЦИЯ ИШЛАРИ
ҲАМДА АҲОЛИНИ ЯНГИ ЎЗЛАШТИРИЛГАН ЕРЛАРГА КЎЧИРИШНИНГ
БОШЛАНИШИ 10-21

Бабаджанов Хасан Бахтиёрович

ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ДАВРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ
ТАЪМИНОТИДА ТОМОРҚА ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ ЎРНИ 22-27

Саидбобоева Гулзора Нематжоновна

ГОЭЛРО РЕЖАСИ ВА УНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДИДА АМАЛГА ОШИРИЛИШИ 28-36

Rasulov Ma'murjon Foziljonovich

O'ZBEKISTONDA XALQARO SAYYONLIKNI RIVOJLANTIRISHDA MADANIY MEROS
OBJEKTLARINING O'RNI 37-42

Жиянбекова Шарофат Абдикахаровна

А.С. ПУШКИН НОМИДАГИ САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ КУТУБХОНА МАРКАЗИНИНГ ТАШКИЛ
ЭТИЛИШИ ВА ШАКЛЛАНИШИ ТАРИХИ 43-51

Esonov Ziyodbek Yuldashevich

FARG'ONA VODIYSI QORAQALPOQLARI HUNARMANDCHILIGI TARIXIDAN 52-58

Фарманова Гульнара Комилевна

ИЗ ИСТОРИИ ПЕРВЫХ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ РАБОТ И ИССЛЕДОВАНИЙ НА
АФРАСИАБЕ 59-65

Turaev Sherzod Gulboy ugli

DESCRIPTION OF CHARACTERISTICS AND TYPES OF LIVESTOCK FARMING OF SURKHAN
OASIS IN B.H. KARMISHEVA RESEARCH 66-71

Сотиболдиев Файратжон Отамирзаевич

ИНТЕРНЕТНИНГ ТАЪЛИМ ТИЗИМИГА КИРИБ КЕЛИШИ ТАРИХИ: МУАММО ВА
ЕЧИМЛАР 72-78

Rasulov Azizkhon Mukhamadqodirovich

ЎЗБЕКИСТОННИНГ МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИ ТАРИХИ МАНБАЛАРИНИНГ УМУМИЙ
ТАВСИФИ 79-90

Абдуллажанова Нигорахон Турдалиевна

БЕРУНИЙ ВА ИБН СИНО ҲАЁТИ ВА ИЛМИЙ МЕРОСИ ТАРИХШУНОСЛИГИДАН 91-95

Дониёров Носиржон Абдухолиқ ўғли

ЎЗБЕК ТИЛИ ВА ИМЛО СИЁСАТИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТАРИХИДАН 96-102

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Юлдашев Обиддин, Махлиё Мамбетқулова

ИСЛОМИЙ СУҒУРТА (ТАКАФУЛ) ВА УНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ 103-109

<i>Фозилов Умид Закирович</i> БОШҚАРУВ ХОДИМЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ОҚИЛОНА БАҲОЛАШ ТАШКИЛОТ БОШҚАРУВ ТИЗИМИ САМАРАДОРЛИГИНИНГ АСОСИ	110-118
<i>Shoyev Davronbek Axmadjonovich</i> BOSHQARISH SIFATINI OSHIRISHDA “MENEJMENT LABORATORIYASI”NI TASHKIL QILISHNING O‘RNI	119-125
<i>Орзукулова Зумрад Абдуҳолиқ қизи</i> ТРАНСПОРТ-ЛОГИСТИКА ХИЗМАТЛАРИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМЛАРИ	126-133
<i>Djurakulov Shoxrux, Isaxonova Mohinur</i> O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI	134-139
<i>Raxmatullayeva Feruza Azimovna, Sharobiddinov Ahrorbek Qosimjon o‘g‘li</i> YALPI HUDUDIY MAHSULOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI	140-146
<i>Ёдгорова Шахноза Хайридиновна</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ВА ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАРДА ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ТАЖРИБАЛАРИ	147-155
<i>Qurbonov Ma‘murjon G‘ayrat o‘g‘li</i> ASOSIY ISHLAB CHIQRISH KO‘RSATKICHLARINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	156-166
<i>Nurullayev Hoshimjon Hamidovich</i> BUXORO VILOYATINING NOMODDIY-MADANIY MEROSONING O‘ZBEKISTON TURIZMI RIVOJLANISHIDAGI ANAMIYATI	167-172
<i>Маматов Бахадир Сафаралиевич</i> РИВОЖЛАНГАН ВА РИВОЖЛАНАЁТГАН МАМЛАКАТЛАРНИНГ ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ ТИЗИМИ ТАЖРИБАЛАРИ	173-188
<i>Ғойипназаров Санжар Баходирович</i> ИНСОН КАПИТАЛИНИ РАҚАМЛИ РИВОЖЛАНТИРИШ ДРАЙВЕРЛАРИНИНГ ИНСТИТУЦИОНАЛ МОДЕЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	189-195
<i>Садинов Азиз Зиядуллаевич</i> ЧИҚИНДИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ҚАЙТА ИШЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШДА ТЕХНОЛОГИК ЖАРАЁНЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	196-203
<i>Қурбонова Раҳима Жамшедовна, Мирзаева Ширин Нодировна, Хакимов Дамир</i> ИЖТИМОЙ КАПИТАЛНИ ЎЛЧАШДА ИЖТИМОЙ ТАРМОҚЛАР ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ РОЛИ	204-216
<i>Asatxodjayeva Shoira Shukurullayevna, Maxmudov Muxammadqodir Muzaffar o‘g‘li</i> YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA UNGA INVESTITSİYALARNI YO‘NALTIRISH ZARURIYATI	217-222

Исломов Алишер Бахтиёр ўғли
БУХГАЛТЕРИЯ АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИНИ КЎРСАТИШДА ПРОФЕССИОНАЛЛИКНИ
ТАЪМИНЛАШ 223-229

Agzatova Nargiza Garurovna
SPECIFICS OF ETHNOGRAPHIC TOURISM AND ETHNIC TOURISM IN UZBEKISTAN 230-237

Муродова Дилноза Чориевна
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ БЎЙИЧА ХОРИЖ
ТАЖРИБАСИ ВА УНИНГ АМАЛИЙ АҲАМИЯТИ 238-245

Khodjaeva Shodiyabonu Abitdjanovna
QISHLOQ XO'JALIGIDA AGROMARKETING TIZIMINING AHAMIYATI VA UNING
FUNKSIYALARI 246-250

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Нуруллаева Зулхумор Сидаматовна
МИЛЛИЙ ВА УМУМИНСОНИЙ МАДАНИЯТ ТИЗИМИДА МАҚОМ САНЪАТИНИНГ
ЎРНИ 251-259

Ibroximov Sarvar Mo'yudinjon o'g'li
IJTIMOIY-GUMANITAR VA MUTAXASSISLIK FANLARNI INNOVATSION PEDAGOGIK
TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH ORQALI TALABALARDA FUQAROLIK POZITSIYASINI
TAKOMILLASHTIRISH 260-265

Yuldashev Ibroxim To'uchiyevich
MOVAROUNNAHR VA XUROSONDA MINIATYURA SAN'ATINING ADABIYOT BILAN O'ZARO
UYG'UNLIGI VA G'OYAVIY ESTETIK VA AXLOQIY TASAVVURLARINING
MUSHTARAKLIGI 266-271

Khamdamova Sitora Safarovna
MARKAZIY OSIYO XALQLARI TARIXIY TARAQQIYOTIDA KROSS-MADANIYATINING O'ZIGA
XOSLIGI 272-277

Абдуллаев Джасур Абдиваит ўғли
ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ КЛАССИФИКАЦИИ КАЧЕСТВ СОВЕРШЕННОГО
ЧЕЛОВЕКА 278-283

10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Xasanov Akbarjon Abdurashidovich
O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA MILLIY KONSEPTOSFERANI VOQELANTIRUVCHI LINGVISTIK
BIRLIKLAR BO'YICHA AMALGA OSHIRILGAN TADQIQOTLAR 284-292

Qurbonova Muharram Jurabekovna
XURSHID DAVRON SHE'RIYATINING TIL XUSUSIYATLARI 293-297

Сафарова Замира Рустамовна
ИНГЛИЗЧА ФРАЗЕОЛОГИЗМЛАР ТАРКИБИДАГИ ИНСОН НОМЛАРИНИНГ ЭТИМОЛОГИК
ТАСНИФИ 298-304

<i>Gubaydullin Artur Faridovich</i> THE NUANCES OF HUMOR TRANSLATION IN TERRY PRATCHETT'S 'GOOD OMENS'	305-313
<i>Tuxtayeva Dildora Zokirovna, Baxtiyorova Malikabonu Shavkat qizi</i> ETEL LILIAN VOYNICHNING “SO’NA” ASARIDA BOSH QAHRAMONLAR DINAMIKASI ...	314-318
<i>Seytnazarova Injayim Erjanovna</i> TILEWBERGAN JUMAMURATOV ASARLARIDA UNDA LMALARNING USLUBIY QO’LLANILISHI	319-325
<i>Асадова Дилбархон</i> ЎРХОН ПАМУҚНИНГ “ҚОРА КИТОБ” РОМАНИДА “ЎЗЛИКНИ ИЗЛАШ” МОТИВИ	326-342
<i>Khusanov Eldor Davlat o’g’li</i> BUYUK BRITANIYA VA AMERIKA INGLIZ SHEVALARINING O’XSHASH VA FARQLI JIHATLARI	343-348

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

<i>Утемуратов Махмут Ажимуратович</i> ЖАМИЯТДА ҲУҚУҚИЙ ОНГ ВА ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТНИ ЮКСАЛТИРИШ – ҲУҚУҚИЙ ДЕМОКРАТИК ДАВЛАТ БАРПО ЭТИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ	349-355
<i>Шымбергенова Улзада</i> ТЕРГОВ ҲАРАКАТЛАРИДА ВОЯГА ЕТМАНЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВА МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ПЕДАГОГ (ПСИХОЛОГ)НИНГ РОЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	356-362
<i>Полвонов Нажмиддин Аслиддинович</i> ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИДА МОЛ-МУЛКНИ МУСОДАРА ҚИЛИШ МАҚСАДИ ВА УНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ ТАҲЛИЛИ	363-372
<i>Мирзаев Шухрат Шавкатович</i> КАТЕГОРИЯ «ДЕЙСТВИЕ ПРАВА»: ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ И ПРЕДЕЛЫ	373-382
<i>Муҳаммадиев Сарвар Асқар ўғли</i> “ЖИНОЯТ НАТИЖАСИДА ЕТКАЗИЛГАН ЗАРАРНИ УНДИРИШДА РАҚАМЛАШТИРИШ ИМКОНИАТЛАРИДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАЛАРИ”	383-392
<i>Махмудов Суннат Азим ўғли</i> ЖИНОЯТ ИШИНИ ТУГАТИШ АСОСИ СИФАТИДА ЯРАШУВ ВА ХУСУСИЙ АЙБЛОВНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ	393-399

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

<i>Farrux Axmedov</i> XALQARO TAJRIBALAR ASOSIDA KURASHNI RIVOJLANTIRISH	400-409
<i>Музафарова Саодат Хайдаровна</i> ЎРТА АСРЛАР ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ МАЪНАВИЙ МЕРОСИДА МУСИҚА ВА УНИНГ ЭСТЕТИК АҲАМИЯТИ	410-415

<i>Xaydarova Iroda Nizomiddinovna</i> BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARI TALAFFUZINI TAKOMILLASHTIRISH NUQTAYI NAZARIDAN 2020-2021 O'QUV YILI FAN DASTURLARI VA MATERIALLARI TAHLILI ...	416-421
<i>Шукурова Нафиса Алишеровна</i> ЗАМОНАВИЙ ВОЛЕЙБОЛГА ХОС ҲИМОЯ ҲАРАКАТЛАРИНИ МОДЕЛЛАШТИРИЛГАН ТАРТИБДА ШАКЛЛАНТИРИШ	422-427
<i>Nigmanov Bori Botirovich</i> FUTBOLCHILARNI TAKTIK TAYYORLASHDA HARAKATLI O'YINLARNING AHAMIYATI	428-433
<i>Муродова Дурдона Раимжон қизи</i> БЎЛАЖАК МУСИҚА ТАЪЛИМИ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ БАДИИЙ-ЭСТЕТИК КОМПЕТЕНТЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИННОВАЦИОН ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯСИ	434-438
<i>Axmedov Alisher Nosir o'g'li</i> ANSAMBL BILAN ISHLASH METODLARI VA TAMOYILLARI	439-447
<i>Saparboyeva Dilshoda Sobir qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA INSON QADRINI ULUG'LASH MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	448-452
<i>Mansurbekova Feruza Gayratovna</i> BOLALAR XORLARI BILAN ISHLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	453-456
<i>Xodjayev Bolta Qurbonovich, Xojiyeva Matluba Shukurovna</i> O'QITUVCHI MEHNATNI ILMiy ASOSDA TASHKIL ETISH YO'LLARI	457-465
<i>Atamuratova Munira</i> O'ZBEK GURUHLARIDA INGLIZ TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA O'QITISHDA MADANIY ASPEKTDAN FOYDALANISHGA OID ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA INTERFAOL METODLAR TAVSIFI	466-471
<i>Нурилло Эминов</i> ХОРАЗМ ДОСТОНЛАРИНИНГ МОҲИР ИЖРОЧИСИ ОТАХОН МАТЁҚУБОВНИНГ ИЖОДИГА БИР НАЗАР	472-476

08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари

Djurakulov Shoxrux

SamDU dotsenti, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori

Isaxonova Mohinur

SamDU iqtisodiyot yo'nalishi 2-bosqich talabasi

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI

Аннотация. Ushbu maqolada ijtimoiy rivojlanish jarayonlarini yangilanishlar fenomeni bo'lgan raqamli iqtisodiyotni takomillashtirish zarurati va imkoniyatlari borasida so'z yuritilgan. Maqolada shuningdek, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning barcha tizimlarida raqamli iqtisodiyotni joriy etilishi jamiyat inson taraqqiyotini ta'minlashda o'zining muhim o'rni ega ekanligi ilmiy asoslangan.

Калит so'zlar: Iqtisodiyot, raqamli iqtisodiyot, iqtisodiy jarayonlar, iqtisodiy salohiyat, ijtimoiy rivojlanish, inson taraqqiyoti, ijtimoiy munosabatlar, innovatsiyalar.

Джуракулов Шохрух

Доцент СамГУ, доктор философии по экономике

Исаханова Мохинур

Студентка экономики СамГУ

ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА В УЗБЕКИСТАНЕ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

Аннотация. В данной статье говорится о необходимости и возможностях совершенствования цифровой экономики, которая представляет собой явление актуализации процессов общественного развития. В статье научно обосновано, что внедрение цифровой экономики во все системы социально-экономических процессов играет важную роль в обеспечении человеческого развития общества.

Ключевые слова: Экономика, цифровая экономика, экономические процессы, экономический потенциал, социальное развитие, человеческое развитие, социальные отношения, инновации.

Djurakulov Shokhrukh

SamSU associate professor, doctor of philosophy in economics

Isakhanova Mohinur

Student of the 2nd course of economics at SamSU

DIGITAL ECONOMY IN UZBEKISTAN AND OPPORTUNITIES FOR ITS IMPROVEMENT

Abstract. This article talks about the necessity and possibilities of improving the digital economy, which is a phenomenon of updating social development processes. In the article, it is scientifically based that the

introduction of digital economy in all systems of socio-economic processes has an important role in ensuring human development of the society.

Keywords. Economy, digital economy, economic processes, economic potential, social development, human development, social relations, innovations.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3SI4Y2023N17>

Kirish. Zamonaviy ijtimoiy rivojlanish jarayonlarini yangilanishlar fenomeni bo'lgan raqamli iqtisodiyotsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning barcha tizimlarida raqamli iqtisodiyotni joriy etilishi esa, jamiyat va inson taraqqiyotini ta'minlashda o'zining muhim o'rniga egadir. Ta'kidlash kerakki, hozirgi vaqtda raqamli iqtisodiyot sur'atlarda takomillashib, ijtimoiy munosabatlar tezlik bilan rivojlanib borar ekan, boshqa sohalar kabi iqtisodiyotning barcha tizimlarini ham yangilab borishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shuningdek, bugungi kunda iqtisodiyot sohasidagi davlat siyosatini amalga oshirishda kundan kunga takomillashib borayotgan yangiliklarni joriy etish kun tartibidagi muhim vazifalar hisoblanadi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni joriy etish va tizimlarni innovatsion rivojlantirish imkoniyatlarining mavjudligi quyidagilarda namoyon bo'lmoqda:

– birinchidan, iqtisodiy soha jamiyatda moddiy ne'matlar ishlab chiqaradigan, inson va jamiyat farovonligiga xizmat qiladigan tizim ekanligini hisobga olib, mamlakatimizda bu borada moddiy va tabiiy resurslar imkoniyatlari mavjud;

- iqtisodiyot tizimida yangiliklar yaratish, innovatsiyalar joriy etish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish borasida kadrlar salohiyati va ilmiy ishlanmalar mavjud;

– uchinchidan, O'zbekiston manfaatlari kesimida mamlakatimizda xorijiy davlatlarning raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalar bo'yicha tajribalarini qo'llash imkoniyatlari mavjud.

Materiallar va metodlar. Bugungi axborotlashgan jamiyatda shakllanayotgan raqamli iqtisodiyot bilan bog'liq jarayonlar va uning o'ziga xos xususiyatlari hamda raqamli texnologiyalarning rivojlanish istiqbollari va uning ijtimoiy-iqtisodiy hayotdagi ahamiyatli tomonlarini, kelajak imkoniyatlarini aniqlash mexanizmlarini ishlab chiqish borasida jahonda birmuncha ilmiy ishlar olib borilgan.

Zamonaviy axborotlashgan jamiyat taraqqiyotida raqamli iqtisodiyot va bu fenomen bilan bog'liq bo'lgan qarashlar G.Markuze, Yu.Xabermas, G.Shiller, M.Kactelc, M.Gosshels, M.Rouz, M.Knikrem, D.Tapskot, B.Berton, E.Toftler, D.Bell, A.Ursul, J.Bodriyyar, V.Kupriyanovskiy, S.Sinyagov, S.Lipatov kabi xorijiy olimlar tomonidan ilgari surilgan.

Mamlakatimizda milliy iqtisodiy salohiyatni rivojlantirish va bu jarayonda raqamli iqtisodiyotning o'rnini yuksaltirish, raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali iqtisodiy tuzilmalar faoliyatini takomillashtirish borasida ilmiy tadqiqotlar S.Gulyamov, R.Ayupov, O.Abdullayev, G.Baltabayeva, N.Jumanov, S.Jumaeva, O.Umarov kabi olimlar tomonidan olib borilgan va bu borada ilmiy jarayonlar rivojlantirilmogda.

Muhokama va natijalar. Mamlakatimizda iqtisodiy salohiyatni rivojlantirish borasida to'planib kelgan tajribalar, ularni tahlil etish va umumlashtirish asosida, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish istiqbollarini kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish, ularni raqamli iqtisodiyot bilan bog'liq bo'lgan eng zamonaviy bilimlarga ega bo'lishi va shu asnoda iqtisodiyot tizimlarni yanada rivojlantirish muhim maqsadlardan biridir. Shu bois, xizmatlar bozorida iqtisodiy munosabatlarni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash,

iqtisodiy tizimdagi mavjud muassasalarining hozirgi holati va ulardagi mavjud muammolar, raqamli iqtisodiyotning mazmuni va uni tashkil etishdagi o'zgarishlarni e'tiborga olish zarur.

Mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va uni iqtisodiyot tarmoqlariga keng joriy etishda yoshlarning har tomonlama zamonaviy iqtisodiy bilimlarga, xorijiy tillarni bilish darajasini takomillashtirish har tomonlama shart-sharoitlar yaratilib berilayotganligi bilan chambarchas bog'liqdir. "Yosh avlodning har tomonlama barkamol rivojlanishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratish O'zbekiston mustaqilligining dastlabki yillaridan boshlab yoshlarning manfaatlariga oid davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi hisoblanadi. Zero, bu kelajakka yo'naltirilgan sarmoya hisoblanadi"[1].

Mamlakatimizda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlar samarasi xorijiy mutaxassislar tomonidan ham e'tirof etilmoqda. Jumladan, Seuldaagi politexnika kolleji professori Pak Xvan O'zbekistonning ta'lim sohasidagi islohotlariga quyidagicha baho bergan: "O'zbekistonning kadrlar tayyorlash bo'yicha milliy modeli jahon hamjamiyati tomonidan e'tirof etildi va har tomonlama o'rgansa arziydigan obyektga aylanmoqda. Bizningcha, dasturning umumiy g'oyasi shundan iboratki, u yangi asrda Respublikani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda sifatli bozorning asosiy omili bo'ladi"[2].

Bugungi kunda ham O'zbekiston hukumati tomonidan turli dasturlar qabul qilish orqali raqamli iqtisodiyotni me'riy va huquqiy asoslarini takomillashtirish yuzasidan tegishli ishlar amalga oshirib kelinmoqda. Shunga qaramasdan, sohaga oid qabul qilingan me'yoriy huquqiy hujjatlarning raqamli iqtisodiy yo'nalishida joriy etilayotgan yangi yo'nalishlarni to'liq qamrab olmaganligi, ushbu sohada axborot texnologiyalarida dasturlash xizmatlari xodimlarining yetarli emasligi, raqamli iqtisodiyot boshqaruvi faoliyatining huquqiy jihatdan to'liq ta'minlanmaganligi qator muammolarni keltirib chiqarmoqda.

Mamlakatimizda iqtisodiyot tarmoqlariga raqamli iqtisodiyotni joriy etishda va tizimni innovatsion rivojlantirishda, avvalambor, mavjud ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatni oshirishdagi o'rnini yuksaltirish yuzasidan qayta ko'rib chiqish maqsadga muvofiq. Ularni faqatgina iqtisodiyot tarmoqlarida emas, balki barcha ijtimoiy va madaniy tarmoqlarni ham rivojlantirishga oid bo'lgan ilmiy g'oyalarni ishlab chiqish, real hayotga yangi mahsulotlar, texnika va texnologiyalar barpo etuvchi muassasalar sifatida rivojlantirish, iqtisodiy sohada ilm-fan bilan shug'ullanuvchi olimlarning har tomonlama rag'batlantirish, ularning mehnat natijalarini keng xalq xo'jaligiga keng joriy etish borasida chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim.

Iqtisodiyot tarmoqlarida raqamli iqtisodiyotni joriy etish, innovatsiyalar va ishlanmalarning ko'payishi jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatini oshiradi. Bunda raqamli iqtisodiyot bilan bog'liq jarayonlar ishtirokchilari o'z imkoniyatlarini ishga solib, iqtisodiy siyosat, islohotlar, moddiy ne'matlar ishlab chiqarishda o'z salohiyati bilan qatnashishidir. "Bunda kishilar turli texnologik, innovatsion loyihalar, kashfiyotlar, ishlanmalar va dasturlar orqali taraqqiyot uchun zamin bo'ladigan ishlanmalar yaratishi va uni hayotga tadbiiq etishi muhim bo'lib, bu orqali ular mamlakatimizning jahon siyosiy va iqtisodiy jarayonlarida o'z o'rniga ega bo'lishiga ko'maklashadi"[3].

Mamlakatimizni iqtisodiy rivojlanlantirishda yoshlar ichidan raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga oid bo'lgan yangi g'oyalar va texnologiyalar yaratishga qurbi yetadigan iqtidorlillarini tanlab olish, dolzarb ilmiy-texnika muammolarni yechishga jalb etishlari lozim. Bu jarayonlarni tashkil etishda oliygohlarda tajriba-texnik va konstruktorlik bo'linmalar,

texnoparklar, yuqori texnologik asosda ishlaydigan zamonaviy laboratoriyalar tashkil etish maqsadga muvofiq. Bu jarayonda iqtidorli talabalarning nafaqat ilmiy salohiyati, balki ularning yangi g'oyalar va innovatsiyalarga ko'nikmalari va moyilligi oshadi.

Iqtisodiyot tarmoqlarida raqamli texnologiyalarni joriy etish uchun yoshlar va zamonaviy kadrlarda yangicha innovatsion tafakurni shakllantirish, zamonaviy fikrlash tarzini oshirish, texnologik g'oyalarni shakllantirish lozim. "Bugungi jamiyatni rivojlantirish uchun voqelikka yangicha rakursdan turib qarash, yangicha, ya'ni innovatsion yondashuv lozim bo'ladi. Bu yangicha metodologiya, yangicha texnologiya, xullas innovatsion yondashuvdir. Innovatsion, ya'ni yangilikka asoslangan texnologiyalar, yangicha boshqaruv jarayonlarini joriy etish uchun yangicha tafakkurga tayanish lozim"[4].

Iqtisodiy rivojlanishda raqamli texnologiyalarni joriy etishda ilmiy-tadqiqot faoliyatni moliyalashtirish jarayonlarida xususiy sektorning ishtirok etishi ham iqtisodiy muassasalarda innovatsiyalarni rivojlantirishga zarur sharoit yaratadi. Bu jarayonda xususiy sektor yoki investorlarga ham imtiyozlar tizimi belgilanishi ushbu sohani rivojlanishi va takomillashishiga turtki beradi. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va sohalarni innovatsion salohiyatni oshirishda milliy va hududiy rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish borasida ilmiy izlanishlarni olib borishda yangicha tizimni yaratilishi olimlarning iqtidorli yoshlarning ilmiy loyihalarga rahbarlik qilish, aniq amaliy natijalar olish imkoniyatiga ega bo'lishi fan va ishlab chiqarish o'rtasida bog'liqlikni mustahkamlamoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Iqtisodiyot tarmoqlari va sohalariga innovatsiyalarni joriy etish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi qarori qabul qilindi. Mazkur qarorga muvofiq, oliy ta'lim muassasalari tuzilmasida innovatsion jamg'armalar va ilmiy-innovatsion ishlanmalarni tijoratlashtirish bo'yicha bo'linmalar tashkil etildi.

Ilmiy-innovatsion ishlanmalarni tijoratlashtirish bo'yicha bo'linmalari oldiga quyidagi maqsadlar qo'yilgan:

- bozorni tizimli ravishda tahlil qilish va innovatsion mahsulot (ish, xizmat)larga bo'lgan talabni o'rganish, o'zini qoplash muddatini, rentabellik va innovatsion mahsulotlarni tijoratlashtirish bilan bog'liq xatarlarni baholash;
- yuqori tijorat salohiyatiga ega va amalga oshirishga tayyor bo'lgan, o'zlashtirish uchun istiqbolli loyihalarni tanlab olish;
- innovatsion loyihalarni amalga oshirish uchun investorlar, sheriklar va boshqa manfaatdor shaxslarni jalb qilish;
- yangi texnologiyalarni joriy qilish va innovatsion mahsulotlarni ishlab chiqarish maqsadida sanoat korxonalarini bilan o'zaro hamkorlik qilish [5].

Raqamli iqtisodiyotning keng qamrovli asoslarda rivojlanishi mamlakatimizning jadal ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlashning garovidir. Unga erishishda xizmatlari bozoridagi iqtisodiy munosabatlarni takomillashtirish asosida iqtisodiy muassasalarining samarali faoliyatini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki, iqtisodiyotda ishlab chiqarish omillaridan oqilona foydalanish yuqori o'sish sur'atlariga erishishning yetakchi omili bo'lib hisoblanadi. Shuni alohida ta'kidlash joizki, raqamli iqtisodiyot sohasining milliy iqtisodiyotda tutgan o'rni uning rivojlanish ko'lamlariga mos holda o'zgarib boradi. Xususan

P.Drakerning fikricha, hozirgi davrda «bilimlar kapital va ishchi kuchini chetga surib, ishlab chiqarishning yetakchi omiliga aylanmoqda»[6].

Demak, iqtisodiy rivojlanishda raqamli texnologiyalarni joriy etishda inson resurslarini takomillashtirish, ilm-fan va ma'naviyatni yuqori bosqichlarga ko'tarish muhim ahamiyatga ega bo'lib bormoqda. "Mustaqil milliy ijtimoiy taraqqiyot yangi sifatiy bosqichga o'sib o'tishini ta'minlashda moddiy va ma'naviy ishlab chiqarish jarayonlarini dialektik tarzda uyg'unlashtirishning yana bir usulini innovatsiyalarni iqtisodiyot va ma'naviyat sohasiga joriy etish asosida ularni uyg'un tarzda rivojlantirishni yo'lga qo'yish tashkil etadi. Bu usul yoshlarning mehnat faoliyatini iqtisodiyot va ma'naviyat bilan uyg'un tarzda tashkil etish asosida rivojlantirishning dialektik xususiyatlarini o'zida ifodalagan vositalar orqali ish yuritadi"[7].

Jamiyatda iqtisodiy sohani rivojlantirishda raqamli texnologiyalarni qo'llash mexanizmlarini izchil tarzda va mukammal ravishda ishlab chiqish, bu jarayonda iqtisodiy salohiyat, hududlar iqtisodiy vaziyatini muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki, raqamli iqtisodiyotni jamiyat iqtisodiy sohasining har bir tizimiga, har bir infratuzilmasiga kirib borishini ta'minlash muhim jarayondir. Hozirgi kunda jamiyatda raqamli iqtisodiyotni jamiyatdagi barcha tizimlarga joriy etish borasida hali ko'p ishlar olib borilishi lozim.

Masalan, birgina 2021 yilni olib qaraydigan bo'lsak, mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotida raqamli iqtisodiyotning ulushi 1,6 foizni tashkil etgan. Bu ko'rsatkich AQShda 9,3, Hindistonda 8, Xitoyda 3,8 foizni tashkil etgan. Jahon bankining «GovTech Maturity Index 2022» guruhining reytingiga mamlakatimiz raqamli transformatsiya bo'yicha 43-o'rinni egalladi. Shu nuqtai nazardan olib qaraganda mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni xalqaro darajalarda rivojlantirish uchun qo'shimcha chora-tadbirlar olib borilishi lozim.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda shuni alohida ta'kidlash joizki, iqtisodiyot sohasida raqamli texnologiyalarni rivojlantirish, uni tashkil etish jarayonining huquqiy, ijtimoiy va moddiy jihatdan yetarli darajada tashkil etilishi muhim hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan bu jarayonni amalga oshirishda quyidagi muammolarni hal etishni talab qiladi:

- iqtisodiyot tarmoqlarida raqamli iqtisodiyotga o'tishni takomillashtirishda kadrlar salohiyati, ularning maqomi, moddiy manfaatdorligini oshirish;
- raqamli iqtisodiyot ishtirokchilarini tayyorlash tizimi samaradorligini oshirish asosida yangi innovatsion texnologiyalarning o'quv jarayoniga tatbiq etilishini ta'minlash;
- iqtisodiyot tarmoqlari moddiy-texnik bazasini hozirgi zamon talablariga javob beradigan darajaga olib chiqishni ta'minlash;
- iqtisodiyot tarmoqlarini to'liq axborot bilan ta'minlashni qo'llab- quvvatlash va axborotlar bilan ta'minlash texnologiyalarini amaliyotda qo'llash va ulardan to'liq foydalanish.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Muhammadjonov O. Konstitutsiya: xalq manfaatlarining huquqiy kafolati. –Toshkent, "Muharrir nashriyoti", 2017. –B.28.
2. Yangi davr va yangicha bilim olish. Milliy ta'lim modeli: o'n yillik izlanish va natijalar. // «Правда Востока», 2007 yil 29 may. –B. 2.
3. Saitqosimov A. Jamiyat barqarorligi va ijtimoiy muammolarni hal etish.//Monografiya. - Toshkent, 2018. –B. 242.

4. То'rayev B. Jamiyatni ma'naviy sog'lomlashtirishda nochiziqli tafakkurning o'rni.// Tafakkur ziyosi. 2018 yil, 1-son. –B.12.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. «Iqtisodiyot tarmoqlari va sohalariga innovatsiyalarni joriy etish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida». 2018 yil 7 may. www.lex.uz
6. Дракер П. Посткапиталистическое общество //Экономика XXI века – Москва, 1999. - № 11 – С. 3-4
7. Tog'aev N., Shermanov I. Jamiyat taraqqiyotida moddiy va ma'naviy ishlab chiqarishni uyg'unlashtirishning zamonaviy vositalari. //“Jamoatchilik nazorati – jamiyat barqarorligi omili” nomli ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. Jizzax, 2018. –B.64-65.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ 5/4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).